

Naturbeskyttelse

København har store park-, natur- og vandområder med særlige naturkvaliteter. Sammenhængen til tilsvarende områder i nabokommunerne er sikret med udpegning af Grønt Danmarkskort. Områderne beskyttes samtidig med at adgangen til at bruge dem sikres.

Den lette adgang til at opleve og bruge de grønne og blå områder er en af byens styrker, som fastholdes og synliggøres i udviklingen af områderne.

Retningslinjer:

Internationale naturbeskyttelsesområder

De udpegede internationale naturbeskyttelsesområder vist på kortet, der er omfattet af EU-direktiver om Fuglebeskyttelsesområder og Habitatområder, skal forvaltes i overensstemmelse med den gældende bekendtgørelse herom. Dette indebærer bl.a., at der ikke må ske forringelser af de naturtyper og levesteder eller ske væsentlig forstyrrelse af de arter, som områderne er udpeget for.

Grønt Danmarkskort, naturområder

De udpegede naturområder med særlige naturbeskyttelsesinteresser, herunder de potentielle naturområder, må ikke inddrages til anden anvendelse, indskrænkes væsentligt, gennemskæres af nye barrierer, eller udsættes for tilstandsændringer, hvis dette forringer deres biologiske værdi eller deres sammenhæng med andre udpegninger i Grønt Danmarkskort eller hvis det umuliggør forbedringer heraf, medmindre der sikres tilstrækkelige kompenserende foranstaltninger. Ændringer i områderne kan dog ske i overensstemmelse med gældende bestemmelser i en fredning, pleje-/udviklingsplan eller lokalplan.

Skabelse af god biologisk sammenhæng gennem forvaltning af de udpegede naturområder, herunder sikring af sammenhængende natur i kommunen og på tværs af kommunegrænserne, skal vægtes højt og så vidt muligt prioriteres bl.a. gennem en koordinering af pleje- og udviklingsplaner for de fredede områder, som de udpegede naturområder tilhører.

Ved gennemførelse af andre indsatser, herunder klimatilpasning, indsatser for vandkvalitet, udvikling af rekreative stier etc., skal hensynet til de udpegede naturområder, herunder udvikling af de udpegede potentielle naturområder, vægtes højt i prioritering, planlægning og udførelse af indsatserne.

Eksisterende fritidsanlæg og publikumsfaciliteter indenfor udpegningerne skal kunne opretholdes og deres kvalitet og kapacitet skal kunne sikres, så længe dette ikke medfører væsentlige forringelser for de udpegede naturområders biologiske værdi og funktion. Rekreative og biologiske hensyn skal afvejes med henblik på, at de udpegede naturområder kan tjene begge formål.

Grønt Danmarkskort, økologiske forbindelser

De udpegede økologiske forbindelser, herunder de potentielle økologiske forbindelser, som vist på kortet, må ikke skæres over af barriereskabende nyanlæg, indskrænkes væsentligt eller i øvrigt forringes for så vidt angår deres biologiske værdi eller deres sammenhæng med andre udpegninger i Grønt Danmarkskort, uden at der sikres kompenserende foranstaltninger. Ændringer i de økologiske forbindelser kan dog ske i overensstemmelse med gældende bestemmelser i en fredning, pleje-/udviklingsplan eller lokalplan. Hensyn til de udpegede økologiske forbindelser skal indgå i den fremtidige planlægning af de relevante dele af byen.

Skabelse af god biologisk sammenhæng gennem forvaltning af økologiske forbindelser, herunder sikring af sammenhængende natur i kommunen og på tværs af kommunegrænserne, skal vægtes højt bl.a. gennem en koordinering af pleje- og udviklingsplaner for de fredede områder, som de økologiske forbindelser tilhører.

Ved gennemførelse af andre indsatser, herunder klimatilpasning, indsatser for vandkvalitet, udvikling af rekreative stier etc., skal hensynet til de økologiske forbindelser, herunder udvikling af de potentielle økologiske forbindelser, vægtes højt i prioritering, planlægning og udførelse af indsatserne.

Eksisterende fritidsanlæg og publikumsfaciliteter indenfor udpegningerne skal kunne opretholdes og deres kvalitet og kapacitet skal kunne sikres, så længe dette ikke medfører væsentlige forringelser for de økologiske forbindelsers biologiske værdi og funktion. Rekreative og biologiske hensyn skal afvejes med henblik på, at de økologiske forbindelser kan tjene begge formål.

Prioritering af naturindsats

Indsatser i områder udpeget som del af Grønt Danmarkskort planlægges og udvikles i overensstemmelse med gældende fredningsbestemmelser og indarbejdes i udviklingsplaner og lokalplanlægningen.

Indsatsen af ressourcer til rådighed for naturpleje og udvikling af naturkvalitet skal prioriteres i et samspil mellem hensynet til udvikling af Grønt Danmarkskort og hensynet til pleje og udvikling af øvrige arealer omfattet af fredning jf. naturbeskyttelsesloven som fastsat i fredningerne.

Der skal for det første lægges vægt på fastholdelse af eksisterende naturkvaliteter, herunder levesteder for beskyttede eller true arter, for det andet på udvikling af potentielle områder i sammenhæng med eksisterende områder, og for det tredje på udnyttelse af muligheder for synergi med andre indsatser.

I de udpegede naturområder tilstræbes en høj biodiversitet. Der skal være stor variation af arter og levesteder i overensstemmelse med områdernes naturtyper. Naturområderne skal udvikles med hjemmehørende arter. Vild naturudvikling, kontinuitet og autenticitet skal være i fokus, og pleje og øvrige indgreb skal styrke de naturtyper, områderne giver forudsætninger for.

Hvor parker, kirkegårde samt andre grønne byrum er udpeget som del af Grønt Danmarkskort kan biodiversiteten være lavere i overensstemmelse med en afvejning af områdernes funktionelle og æstetiske krav m.v. Her kan der også anvendes eksotiske arter og kultiverede planter, der tilgodeser benyttelsen af områderne, deres kulturhistoriske værdi etc.

Adgang til udpegede områder

Der skal generelt tilstræbes størst mulig adgang til de udpegede områder, som vist på kortet, for at udbrede oplevelsen af natur- og landskabsværdierne og for at skabe mulighed for ophold og aktivitet i grønne omgivelser. Hertil hører også adgang over kommunegrænsen, så naturområderne kan opleves i sammenhæng. Adgangen kan dog undtagelsesvis begrænses i særligt sårbare områder eller af sikkerhedshensyn m.v. For fredede områder skal dette ske i overensstemmelse med de gældende fredninger, der generelt har som del af deres formål at sikre offentlig adgang.

Spildevandspåvirkning af naturværdier

Forurenede regnvand, der kan skade naturkvaliteten, skal renses lokalt eller centralt inden afledning til vandområder eller nedsivning gennem jorden. Nye næringsstofpåvirkede udledninger til stillestående vandområder og søer skal undgås.

Vandkredsløb til gavn for naturen

Mulighederne for lokal afledning af regnvand skal indgå i planlægningen, så regnvand bliver en ressource, der bl.a. kan anvendes rekreativt og medvirke til at fremme naturoplevelser og biodiversitet. Der skal ligeledes skabes mulighed for at opsamle regnvand til brug for vanding i tørre perioder som led i driften af områderne.

Redegørelse:

Beskyttede områder

Inden for Københavns Kommune findes dele af Natura 2000-området "Vestamager og havet syd for." Dette område skal forvaltes i overensstemmelse med habitatbekendtgørelsen, bekendtgørelse nr. 2091 af 11. november 2021. Området ejes overvejende af staten og dets forvaltning fastlægges i den statslige Natura 2000-planlægning for området. Københavns Kommune huser desuden bestande af grønbrogede tudser, spidssnude frøer, store vandsalamandre og en række arter af flagermus, som kommunen er forpligtet til at beskytte som fastlagt i EU's Habitatdirektiv om bevaring af naturtyper samt vilde dyr og planter. Dette indebærer at opretholde en gunstig bevaringsstatus for arterne gennem egnede levesteder m.v. Landarealerne i Natura 2000-området indgår i udpegning til Grønt Danmarkskort.

De fleste af Københavns Kommunes parker og naturområder er fredet. Baggrunden for dette har været et ønske om at sikre rekreative områder og har sit udspring i tiden før nutidens kommuneplanlægning. De ældre fredninger har typisk ikke et formuleret formål ud over bevarelse af den gældende tilstand, mens de nyere fredningers formål normalt er at opretholde og muliggøre en forbedring af områdernes biologiske, landskabelige og rekreative værdier samt hensynet til anvendelsen til fritidsformål og evt. til områdernes historiske værdi. Vægtningen mellem de forskellige formål er forskellig, da områderne er meget forskellige. Fredningerne fastholder og regulerer normalt også offentlighedens ret til færdsel i områderne samt deres anvendelse til bl.a. fritidsformål.

De fleste nyere fredninger kræver, at der skal udarbejdes en pleje- og udviklingsplan. Den skal beskrive, hvordan områderne, herunder deres biologiske, landskabelige og rekreative værdier, skal udvikles i de følgende 5 - 10 år. Pleje- og udviklingsplanerne udarbejdes under inddragelse af brugere og organisationer med udgangspunkt i interesserne i de enkelte områder. Hvor flere fredede områder er sammenhængende, udarbejdes der så vidt muligt koordinerede eller samlede pleje- og udviklingsplaner.

Det samlede og løbende opdaterede overblik over fredede områder og områder omfattet af generelle beskyttelsesbestemmelser i naturbeskyttelsesloven, museumsloven (fortidsminder) og skovloven (fredskov) og lignende arealbindinger kan findes på den statslige hjemmeside Danmarks Miljøportal.

Beskyttelsen af naturområder går hånd i hånd med en indsats for at udbrede kendskabet til dem og gøre adgangen til naturoplevelser så let og attraktiv som muligt. Det er netop muligheden for og vigtigheden af at give en storbybefolkning adgang til at opleve natur, dyreliv, åbne områder i byen og rekreativ udfoldelse, der har været baggrunden for at frede så mange områder i byen. Dette er ret enestående både i dansk og international sammenhæng.

En løbende indsats for oplevelser og udfoldelsesmuligheder i naturen på tværs af kommunegrænser er Naturpark Amager. Her fortsætter Københavns Kommune samarbejdet med staten, By & Havn og nabokommunerne Tårnby og Dragør om projektet omfattende arealer i alle tre kommuner (og med god forbindelse til Hvidovre). De fem parter udarbejder fælles planer for et område på 3.500 hektar og omsætter dem i konkrete projekter. Der er (med Friluftsrådet og Nordea-Fonden som bidragsydere) bl.a. etableret flere faciliteter langs den lange, men underudnyttede kystlinje.

Grønt Danmarkskort

Kommuneplanen udpeger i overensstemmelse med planlovens bestemmelser om varetagelse af naturbeskyttelsesinteresserne naturområder og økologiske forbindelser, inkl. potentielle områder og forbindelser, til Grønt Danmarkskort. Udpegningerne er ikke ændret nævneværdigt i forhold til Kommuneplan 2019. Langt hovedparten af de udpegede områder er i kommuneplanens rammer udpeget til offentlige formål som O1-områder. Københavns Kommune er udpegninger til Grønt Danmarkskort i høj grad sammenfaldende med en række af de større fredede grønne områder, der således også er beskyttet og reguleret af en fredningsdeklaration (og i nogle tilfælde også helt eller delvist af andre lovbestemte beskyttelsesbestemmelser). Det er vurderet, at der ikke herudover forefindes potentialeområder, der på nuværende tidspunkt er egnet til udpegningsområder som del af Grønt Danmarkskort.

Sondringen mellem naturområder og økologiske forbindelser skal ikke betragtes som skarp, idet mange økologiske forbindelser rummer områder, der kan udgøre selvstændige levesteder for visse arter, eller som vandløb er levesteder i sig selv. Udpegningerne skal således betragtes som en helhed og skal som sådan indgå i det landsdækkende Grønne Danmarkskort, der sammensættes af alle kommuners udpegninger i kommuneplan.

En stor del af de udpegede områder indeholder også faciliteter og anlæg, der ikke har karakter af natur og som ikke påtænkes omdannet. Det gælder f.eks. idrætsbaner, legepladser, kirkegårde og bygninger til forskellige formål. Det har imidlertid ikke været ønsket at afgrænse udpegningerne så snævert, at disse anlæg ikke indgår, bl.a. fordi de kan have positiv betydning for sammenhængen i områderne.

Udpegningsområder til Grønt Danmarkskort er sket ud fra tidligere kommuneplanudpegninger, med inddragelse af resultaterne fra det midlertidige naturråd fra 2018 (Naturråd 14 hvortil København og seks andre kommuner hørte), ud fra de nationalt fastlagte kriterier samt under inddragelse af tilgængelige informationer fra de tilstødende kommuner. I forhold til naturkvalitet (Digitale Naturkort) og forslag fra det midlertidige naturråd har der været både til- og fravalg begrundet i bl.a. hensynet til at skabe et sammenhængende netværk eller hensynet til områdernes øvrige funktioner (f.eks. kulturhistoriske eller rekreative værdier), der taler imod væsentlige indgreb for at ændre karakteren. En mere detaljeret undersøgelse, end naturrådet kunne udføre for syv kommuner, har også ført til valg af andre arealer.

Det midlertidige naturråd tilkendegav i sit arbejde, at rådet ikke ville føle sig bundet af de regler for Grønt Danmarkskort, der er udstukket med de gældende bekendtgørelser og vejledninger. Således pegede det midlertidige naturråd i sine forslag, der har været fremlagt som del af bilagsmaterialet ved behandling af Forslag til Kommuneplan 2019, på en række arealer som potentialeområder, der er fastlagt til anden anvendelse, og hvor et ophør heraf ikke kan forventes i planperioden. Der blev også peget på områder, hvis planlægning er fastlagt til først at skulle ske efter planperioden, og hvis gældende grundlag (lokalplaner m.v.) derfor ikke ændres. En del af disse områder er helt uden naturindhold (f.eks. Prøvestenen). Det skal bemærkes, at der ved senere revisioner af kommuneplanen vil være mulighed for at vurdere, om disse områder skal ændre anvendelse eller deres fremtidige disponering skal planlægges. Her vil det være muligt og oplagt at vurdere, om dele af områderne f.eks. besidder potentiale for at tilvejebringe økologiske forbindelser mellem bestående områder.

Der er i kommuneplanens udpegningsområder peget på enkelte områder, der ikke har eller umiddelbart vil kunne få en fysisk sammenhæng med andre områder på land, selv om dette ikke er i umiddelbar overensstemmelse med vejledningen for Grønt Danmarkskort. Det skal bl.a. ses i lyset af, at Grønt Danmarkskort alene kan omfatte arealer på land, mens arealer på søterritoriet også spiller en vigtig rolle i og omkring København, så landarealer med betydning for f.eks. fugle kan have værdi, selv om de ikke er fysisk forbundne med andre landarealer. Enkelte områder som en kommende park i det yderste Nordhavn har også i kraft af deres størrelse et potentiale i sig selv for f.eks. bestande af planter, der kan indvandre båret af vinden m.v.

Københavns Kommune grænser op til hele syv andre kommuner. Det er forskelligt, hvor langt disse kommuner er i arbejdet med at udpege Grønt Danmarkskort. De foretagne udpegninger er baseret på det aktuelle vidensniveau. Også forud for udpegningsområderne i Kommuneplan 2019 var en

række arealer langs kommunegrænserne, der har forbindelse til naturområder og økologiske forbindelser (herunder potentielle) i nabokommuner, udpeget og prioriteret i kommuneplanen. Der er dog føjet nye til ud fra kendskab eller forventninger til, hvilke valg nabokommunerne vil træffe i deres planlægning. Kommuneplanens udpegninger er for omfattende til, at der her kan gives en beskrivelse af alle arealer. Der skal derfor her fokuseres på nogle udvalgte udpegninger, der skaber sammenhæng til andre kommuner.

Søborghusrenden forbinder Utterslev Mose med Emdrup Sø. Renden har også sammenhæng med Gentofterenden, der fører til Gentofte Sø. I 2008-2009 blev der skabt faunapassage ved udløbet fra Utterslev Mose til Søborghus Rende, idet det tidligere opstemningsanlæg blev fjernet. Vandløbet blev omskabt fra en betonrende til et naturligt vandløb. En rørlagt strækning under Frederiksborgvej blev desuden genåbnet. Både Nordkanalen og Søborghus Rende er blevet oprenset for gammelt spildevandsslam i perioden 2012-2015.

Grøndalen og Grøndalsengen er en forbindelse, der primært leder flagermus, fugle og visse pattedyr mellem områder på grænsen mellem Københavns og Frederiksberg Kommune (med tilstødende parker og haveboliger m.v.) og Damhussøen, Damhusengen og videre mod syd eller nord langs Harrestrup Å, med forbindelse videre mod Vestvolden. Ligeledes kobles den kendte flagermuslokalitet Vestre Kirkegård til Søndermarken/Frederiksberg Have med en forbindelse bl.a. karakteriseret ved ældre træer, der fungerer som ledelinje for flagermus. Vestre Kirkegård har også potentiale for andre arter og dette søges fremmet med en forbindelse via Karensminde i Kongens Enghave til det fredede område yderst på Tippen. Forbindelsen gavner især flagermus, fugle og visse pattedyr.

Status for udviklingen i Grønt Danmarkskort afspejler alene mindre ændringer som følge af tilretning af udpegninger til kravet om at udpege alle landarealer indenfor Natura 2000 samt en arealinddragelse som led i en anlægslov for et vejanlæg (Bystævneforbindelsen), idet udpegningerne i øvrigt som omtalt er opretholdt i forhold til Kommuneplan 2019. Det indebærer følgende fordeling/udvikling:

Grønt Danmarkskort i Kommuneplan 2019
Eksisterende naturområder: 11.124.300 m²
Potentielle naturområder: 876.053 m²
Eksisterende økologiske forbindelser: 750.678 m²
Potentielle økologiske forbindelser: 1.058.700 m².

Grønt Danmarkskort i Kommuneplan 2024
Eksisterende naturområder: 11.257.488 m² (plus 133.188 m²)
Potentielle naturområder: 872.569 m² (minus 3.484 m²)
Eksisterende økologiske forbindelser: 701.511 m² (minus 49.167 m²)
Potentielle økologiske forbindelser: 1.058.700 m² (uændret).

Arealet af Eksisterende naturområder er øget efter tilføjelse af mindre landarealer omfattet af Natura 2000, som ikke var udpeget i Kommuneplan 2019, bl.a. arealer der er del af Amagermotorvejen og jernbanen ved Sjællandsbroen, samt ændring af arealet Skrædderholm, som overføres fra udpegningen Eksisterende økologiske forbindelser til Eksisterende naturområder, i alt en forøgelse på 133.188 m².

Arealet af Potentielle naturområder er reduceret med området fastlagt til vejanlæg ved anlægsloven for Bystævneforbindelsen, en reduktion på 3.484 m².

Arealet af Eksisterende økologiske forbindelser er reduceret med arealet Skrædderholm, som overføres fra Eksisterende økologiske forbindelser til Eksisterende naturområder, en reduktion på 49.167 m², der modsvarer af en tilsvarende forøgelse som beskrevet ovenfor.

Arealet af Potentielle økologiske forbindelser er uændret.

Korte afstande mellem egnede levesteder er vigtige for muligheden for, at dyr og planter kan etablere nye sunde bestande, og på den måde medvirker de til at styrke biodiversiteten. Derfor arbejder kommunen for at forbedre spredningen af arter mellem naturområderne i de

økologiske forbindelser med forskellige løsninger, herunder faunapassager. Også grønne elementer i bymiljøet med en beskeden udstrækning kan fungere som trædesten eller ledelinjer mellem de større områder. Eksempelvis kan en tæt allé fungere som ledelinje for flagermus mellem to større områder. Ligeledes kan begrønning langs et stiforløb udgøre en spredningsvej for planter og mindre dyr som egern og fugle. Der er derfor udpeget økologiske forbindelser, der f.eks. alene består af en allé eller en smal rabat, idet der er lagt vægt på, at kommunen har adgang til at sikre udpegningen (f.eks. ved hjælp af bevaringsbestemmelser i lokalplan eller i kraft af sit ejerskab). Etablering og udvikling af økologiske forbindelser kræver et aktivt valg om hvilke arter, man ønsker at give mulighed for at spredes fra et område til et andet. Derudover er et indgående kendskab til biologien for disse arter helt afgørende for valget af hvilke strukturer, planter og plejeformer, der skal etableres og fremmes i forbindelserne.

Veje og jernbaner udgør alvorlige barrierer for dyrelivet og kan forårsage en øget dødelighed blandt padder, flagermus og andre dyr. Dette kan for nogen arter afværges ved at etablere passager i form af faunarør, der kan lægges under større veje og jernbaner. Faunapassager skal placeres strategisk, så de sammen med ledelinjer i passende skala fremmer spredningen af arter mellem vigtige levesteder. Der er således også enkelte steder sammenhænge i økologiske forbindelser, der ikke fremtræder direkte som flader på kort, da der er tale om vandløb og andre passager under veje, baner m.v.

Også uden for de områder, der er egnede til udpegning til Grønt Danmarkskort, findes der spredningsmuligheder, bl.a. på bebyggede arealer, langs baner og veje. Her er områdets primære formål eller meget begrænsede udstrækning styrende for, at det ikke indgår i udpegningen, men i afsnittet om bynatur findes retningslinjer for naturen i den øvrige by.

Internationalt beskyttede arter

Der er ikke registreret beskyttede arter efter EU's Habitatdirektivs bilag IV i områder, hvor der foretages ændringer i kommuneplanens rammer af en karakter, der ville kunne påvirke disse arter. Der vil således ikke med vedtagelsen af Kommuneplan 2024 ske en påvirkning af internationalt beskyttede arter. Der henvises i øvrigt til miljøvurderingen af forslag til Kommuneplan 2024.

Med Kommuneplan 2024 tilføjes der nogle få nye byudviklingsområder til rækkefølgen for fremtidig byudvikling, men rammerne for disse områder ændres ikke og der tages således ikke stilling til deres konkrete planlægning. Disse områder er overvejende tidligere industrielle områder, som i nogle tilfælde kan indeholde beskyttede arter. En eventuel tilstedeværelse af beskyttede arter skal undersøges og vurderes i forbindelse med den konkrete planlægning af byudviklingsområderne, og denne planlægning skal respektere og varetage beskyttelsen af de internationalt beskyttede arter i overensstemmelse med de til enhver tid gældende regler og på grundlag af et ajourført datagrundlag.

Indsatser i naturpleje og -udvikling

Indsatsen for at styrke biodiversitet handler i høj grad om forbedring af kvaliteten i de eksisterende og potentielle naturområder. Variation i deres bevoksning og (del-)områder med naturnær drift gavner som udgangspunkt dyre- og plantelivet, men kræver en målrettet indsats, så uønskede arter, tilgroning m.v. ikke tager over til skade for sårbare arter og for naturoplevelsen. Samtidig er det vigtigt at sikre robusthed i forhold til benyttelsen ved at sørge for egnede stier, faciliteter m.v. for de besøgende, så slid på sårbare områder eller adfærd, der kan skade naturen, begrænses. Åbning af rørlagte vandløb, oprensning af sediment og fjernelse af tilgroning/grøde i søer bidrager også til et godt grundlag for diversitet i plante- og dyrelivet.

Det vil være for omfattende at redegøre for alle indsatser i naturplejen her. Teknik- og Miljøforvaltningen varetager plejen af de kommunale naturbeskyttede arealer i overensstemmelse med pleje- og udviklingsplaner for de fredede arealer samt kommunens Kvalitetshåndbog. Teknik- og Miljøforvaltningen samarbejder og koordinerer plejeindsatsen med nabokommunerne. Det gælder fx fælles græsning af arealer med Gladsaxe Kommune samt

fælles plejepraksis med Hvidovre Kommune af arealer omkring Harrestrup Å i Vigerslevparken. En del af naturindsatsen sker i samarbejde med klimatilpasningsprojekter fx genslyngning af dele af Harrestrup Å med den naturlige bredde for åen samt forøgelse af naturkvaliteten ved at etablere vandhuller og vådarealer i Karens Minde Aksen i Kongens Enghave.

I plejeindsatsen arbejdes der generelt for at skabe en mere varieret natur med større biodiversitet ved fx at etablere flere paddehuller og vådarealer, etablere lysåbninger i bevoksninger og udså urtefrø i græsdominerede arealer. Flere arealer plejes via helårsgræsning, ligesom der arbejdes med at få flere og større græsarealer slået med opsamling, så der gradvis opnås en mere artsrig plantesammensætning. Hertil kommer en løbende bekæmpelse af invasive arter som gyldenris, bjørneklo, pileurt og vild pastinak.